

Voor de ogen is dit gebied, de westelijke havenhoek van de stad, een wildernis. Wat bedoel ik daarmee? Niet dat er zoveel woeste en wilde dingen te zien zijn. Eerder het tegenovergestelde. In de binnenstad, zeg, de Negen Straatjes, is vrijwel niets dat ons oog treft en onze aandacht trekt, waarvan we niet onmiddellijk weten wat het betekent. Een verzorgde, misschien wel deftige mevrouw met een cape, die voorover buigt bij een etalage en na een paar minuten op haar dooie gemak de winkel met Mexicaans serviesgoed binnenstapt. Een touriste, die haar paar dagen in Amsterdam gebruikt voor funshopping. De versiering, de vormgeving van de winkelinterieurs en de cafés, de borden met reclame en informatie, zelfs de kleding van de meeste passanten is een duidelijke boodschap. Ah, daar is de modebewuste, artistieke homo, en dat moet de corpstudent zijn en daar zijn de winkelende dames uit Hoorn. Hier komen de Amerikaanse rugzakkers en de wat oudere knorrige buurtbewoner met zijn hondje, dat hij haat, maar dat zijn vrouw vertikt uit te laten.

Zo rijk aan tekens en herkenbaar uitgedoste en zich gedragende mensen als de binnenstad is, zo woest en ledig is het hier. De afstanden zijn hier niet berekend op voetgangers-lichamen, maar op auto's. Vrachtwagens eigenlijk. De weglighamen en de torso's van de gebouwen hebben enorme oppervlakten en maar hier en daar is een teken of aanwijzing voor de functie van de gebouwen of voor wat de mensen beweegt die hier komen en gaan. Je ziet in het algemeen weinig mensen hier. Ja, soms een Russische zeeman die te voet vanuit de binnenstad met zijn aankopen in een stel plastic tassen terugloopt naar zijn schip. Geld voor de taxi is er niet meer en de dienstregeling van de bus is onleesbaar. Veel ruimte, veel bouwvolumes. Weinig tekens, weinig openbaar gedeelde betekenissen, weinig communicatie.

Woest en ledig is dit gebied. Ondoorzichtig voor het oog dat houvast, begrip en herkenning zoekt. Voor de menselijke zintuigen die signalen opvangen en verwerken van de communicatie tussen lichamen, voorwerpen, geluiden, woorden, symbolen. Er is hier in Westpoort, kortom weinig stad. Weinig openbaarheid. Typisch een plek waar mensen en bezigheden terecht komen die op gespannen voet staan met de wet, de orde en de veiligheid. De tippelzone hier aan de Theemsweg met zijn bizarre mengeling van reglementering en chaos was er een voorbeeld van. Maar in dit Wilde Westen voelen ook stadsnomaden, duistere zakenmannen, mensensmokkelaars en wiettelers zich thuis. Het is een zone tussen stad en land. Een schemergebied. Als je de term 'Het Wilde Westen' gebruikt roep je meteen het beeld op van verdwijnende wildheid. Van een gestage ontginning en verkenning. Van het bedwingen en beschaven van de wildheid. Westpoortbeheer maakt onderdeel uit van het meer en meer stedelijk maken van dit gebied. Daarom is het zo passend dat aan de zijwand van het Westpoort-gebouw een machine is aangebracht die het stedelijke oog op voorbeeldige wijze houvast biedt in de wildernis. Ja, ik heb het over het werk van Giny Vos, dat hier vandaag onthuld wordt. Ik heb me afgevraagd hoe het nu precies werkt en wat het hier doet aan deze doodlopende straat met een spoorlijn in de verte, omringd door de sporen van een rauw en triestig verleden.

Wat al meteen prachtig is en het hart even doet opspringen is dat de installatie van duizenden lampjes de oppervlakte van de muur van dit doosgebouw zijn eentonigheid en gewicht afneemt. Opeens is het geen zware norske muur meer, maar een scherm waar leven en betekenis kunnen opduiken. Dit werk zit als een zelfverzekerde, gezonde vogel op zijn tak in het bos en fluit. In dit geval is het een visueel fluiten. Woorden en korte woordenreeksen verschijnen in de schemer of het duister van Westpoort.

Waarom zingen vogels? Om elkaar te roepen. Om afstand te bepalen. Hun leefgebied af te bakenen. Maar ook om informatie over voedsel, gevaar en weersomstandigheden door te geven. En natuurlijk om partners en concurrenten in de liefde te lokken en te intimideren. Dit lichtwerk zingt woorden de ruimte van Westpoort in die verwijzen naar dit gebied, maar ook naar dit gebouw, naar wat de mensen die hier werken doen. Naar alles wat je associëren kunt bij de voorwerpen en woorden die daarbij horen. Net zoals een vogel fluit en rondtoert: ik ben een merel! Een hele goeie merel! Ik zit hier! En ik zit hier altijd! Is hier ergens nog een andere leuke merel?! Om samen mee te zingen of te paren misschien?!

Net als de merel varieert het lichtwerk op een vast gegeven. Op hetzelfde liedje, het speelt een refrein zou je kunnen zeggen. En alledrie de eigenschappen van het refrein zijn terug te vinden in het lichtwerk. Het eerste: de zingende vogel maakt met geluid een cirkel om zich heen. Een eigen territorium. Met de tonen en ritmes richt hij zijn gebied in. Het lichtwerk van Giny Vos verklaart met koeienletters dat dit gebouw er staat, maar ook bezingt het voor passanten tot op grote afstand wat en wie er huist. Het bezingt dus letterlijk het inrichten, vormgeven en verzorgen van het gebied rondom het gebouw; want dat is wat Westpoortbeheer doet.

Het tweede, het bezwerende van het vogelrefrein is er ook. Denk aan het zingen tegen het gevaar, zoals dat van een neuriënd kind in een donkere straat. Ook dat zit in dit lichtwerk. In deze uithoek van de stad, wachtend op betere tijden en de uitvoering van de herinrichtingsplannen, staat het wat triest en verlaten in de leegte te stralen met zijn woorden. Ik kan me voorstellen dat iemand die 's avonds laat met de trein passeert en een paar raadselachtige of grappige woorden ziet oplichten in de onherbergzame nacht van Westpoort zowel de melancholieke kant daarvan ziet, als dat hij geraakt kan zijn door de vastberadenheid die van zo'n signaal uitgaat.

Het refrein van een zangvogel is ook een lokroep en een uitdaging tot confrontatie. Een signaal dat de cirkel van het eigen domein doorbreekt en de wereld daarbuiten aanroept. Een signaal dat verleidt door opvallende en imponerende tonen en ritmes. Het lichtwerk van Giny Vos lokt ook gelijkgestemden en vijanden. Het is een groot en openbaar signaal in een omgeving waar heel weinig openbare communicatie is. Het is een herinnering aan de stad verderop. Maar waartoe verleidt deze eenzame zangvogel?

Het verleidt niet zoals een reclame of een logo. Het heeft ook niets van de feitelijke uitnodiging van stadstekens die aangeven: hier is de bibliotheek, dit is het stadhuis. Nee, dit lichtwerk verleidt tot een sprong van de verbeelding. Heel letterlijk, het verleidt of dwingt ertoe je een voorstelling te maken van wat de woorden zouden kunnen betekenen. Wat is 'ruwdienst' of welke beelden komen er in je op bij 'zoutwerk'? Het is een lokroep die activiteit uitlokt. Net zoals graffiti dat doet. Graffiti transformeren ook kale muren tot dragers van niet direct nuttige of begrijpelijke boodschappen. Ze verwijzen eerder naar mensen, verhalen, bezigheden, momenten die onzichtbaar zijn en afwezig. Met de graffiti hebben ze een spoor achtergelaten. Hun vlag geplant.

Dit lichtwerk is gemeentelijke über-graffiti. Net als de ongevraagde en ongewenste graffiti verwijst dit gewenste en bestelde lichtwerk naar het leven in de stad. Naar wat er gebeurt, wat mensen doen en wat beweegt en wat vluchtig en tijdelijk is. Het herinnert aan mensen die bij elkaar zitten en vertellen over wat ze doen, geintjes maken, rare woorden verzinnen. Het refrein dat dit lichtwerk zit te zingen met de moed der wanhoop in dit verlaten duister, gaat ook over de nuchtere en moedige poging om in Westpoort iets van stedelijkheid en openbaarheid te brengen. En net zoals de vogel met zijn refrein van tonen, ritmes en communicatieve uitlokking het bos verandert en in werking zet, zo doet dit lichtwerk dat met Westpoort. Dit lichtwerk verwijst niet naar de stad en vertelt niet alleen van dat ontginning en beherende werk, het doet wat het zegt, het handelt naar wat het bezingt.

Als hardloper zwerf ik vele uren per week door Westpoort. Vanwege de eenzaamheid, de windmolens en de heerlijke grasvelden. Toen ik van een erg lange tocht terugkeerde bij invallende schemer op een gure dag met wind en miezerregen, zag ik vanaf de Seineweg dit lichtwerk. 'Grasweer' stond er. En even later 'ruwdienst'. Net zo min als ik merels versta, begreep ik dit, maar ik wist wel wat het me deed. Ik herkende dit lichtbeeld als een vriendelijke stem, een stem van de mensenstad. Het was een teken dat hier niet alleen vrachtwagens, asfalt, blinde muren, hekken en duisternis de dienst uitmaakten. Ik floot terug en versnelde mijn pas. Ik werd blij van deze beeldvogel en zijn vrolijke, moedige, nuchtere refrein.